

REGIONALT PROSJEKT I NORD-TROMS MED VERSTKOMMUNE NORDREISA KOMMUNE

Framtidas kunnskapsarena

Prosjektperiode: 01. 09. 2011 – 30.04.2015

Kategori/ innsatsområde: Samarbeid

Sluttrapport

Innhold

Innledning og bakgrunn for prosjektet Framtidas kunnskapsarena.....	2
Mål for prosjektet	2
Biblioteksamarbeidet i Nord-Troms.....	2
Bibliotekene i regionen.	3
Prosjektorganisering.....	4
Prosjektfinansiering.....	6
Informasjon og markedsføring	7
Tiltak	7
Kompetanse hevendearbeid og nettverksbygging for bibliotekansatte i prosjektperioden	7
Kompetanseutvikling.....	8
Kurs og kompetansehevende tiltak i regi av prosjektet Framtidas kunnskapsarena	8
Formidlingskurs IBBY Norsk barnebokforum.....	10
Biblioteket som kunnskapsressurs for barnehagene.....	11
Tiltak rettet mot barnehage.....	11
Biblioteket som kunnskapsressurs for grunnskolen	11
Tiltak rettet mot skolen.....	11
Studiebibliotekene	12
Flerkulturelle bibliotek tjenester.....	12
Effekter av prosjektet i den enkelte kommune.	13
Statistikk.....	14
Noen særskilte erfaringer i prosjektperioden	15
Resultater fra prosjektet.....	16
Videreføring etter prosjektslutt.....	17
Avslutning	18
Vedlegg:	18

Innledning og bakgrunn for prosjektet Framtidas kunnskapsarena

Det regionale biblioteksamarbeidet i Nord-Troms ønsket å få til et bedre regionalt samarbeid om bibliotektilbudet til barn og unge i lag med skolene og barnehagene i regionen. Målet var å bli gode kunnskaps- og læringsarenaer for barn og unge. Bibliotekene har tidligere arbeidet mot voksne studenter i lag med Nord - Troms Studiesenter og opprettet gode studiebibliotek i hver kommune. Studiebibliotekstilbudet er et tilbud som er blitt godt mottatt av de voksne studentene.

Mål for prosjektet

Hovedmål var å videreutvikle det etablerte regionale biblioteksamarbeidet i Nord-Troms ved å utvikle og kvalitetssikre bibliotekene som kunnskaps- og læringsarena

Målsetningen for prosjektet:

- Være kunnskapscenter og læringsarena for barnehage, grunnskole, studiesentra og språksentra i regionen
- Styrke samarbeidet mellom folkebibliotekene, grunnskolene og barnehagene i regionen
- Styrke det etablerte biblioteksamarbeidet i Nord-Troms
- Videreutvikle bibliotekene som studiebibliotek for voksne studenter
- Heve kvaliteten på bibliotektilbudet for hele utdanningsløpet
- Gi målgruppene samme tilbud fra alle bibliotekene i Nord-Tromskommunene
- Styrke satsingen på flerkulturelle bibliotektilbud i regionen, med fokus på det samiske og finsk/kvenske

Prosjektet har hatt fire satsningsområder: biblioteket som kunnskapsressurs for barnehage, biblioteket som kunnskapsressurs for skole og studiebibliotekene samt flerkulturelle bibliotektilbud. Hovedtemaene er litteraturformidling, informasjonskompetanse og det flerkulturelle med hovedvekt på samisk og kvensk. Felles kompetansetiltak for ansatte i bibliotek, skole og barnehage har vært sentralt.

Biblioteksamarbeidet i Nord-Troms

Bibliotekene i Nord-Troms består av syv faste enheter og en bokbuss som hovedsakelig er finansiert gjennom midler fra Sametinget. Nord-Troms består av de seks kommunene Storfjord, Gáivuotna-Kåfjord, Lyngen, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen og grenser til Finland og Sverige. Nord-Troms har små kommunesentra som ligger langt fra hverandre og med spredt bosetning utenom sentrumsområder i daler, langs fjorder og på øysamfunn. Fra Kvænangen i nord til Storfjord i sør er det 230 km.

Det har over flere år vært et formalisert interkommunalt biblioteksamarbeidet i Nord-Troms. I denne prosjektperioden har dette samarbeidet vært viktig. Bibliotekansatte har vært flinke på kunnskapsdeling og erfaringsutveksling. Det har vært med på å gi bedre kommunikasjon, motivasjon og inspirasjon. Biblioteksamarbeidet var nominert til årets bibliotek i Norsk

bibliotek forening, NBF, sin kåring i 2011. Kommuner fra Hallingdal har vært på besøk for å høre om det interkommunale samarbeid og organiseringen av studiebibliotek.

I prosjektperioden har bibliotekene opparbeidet seg kompetanse på nettverksbygging. De har etablert nye samarbeid og knyttet kontakt med andre fagmiljøer i egen kommune og i regionen.

Bibliotekene i regionen.

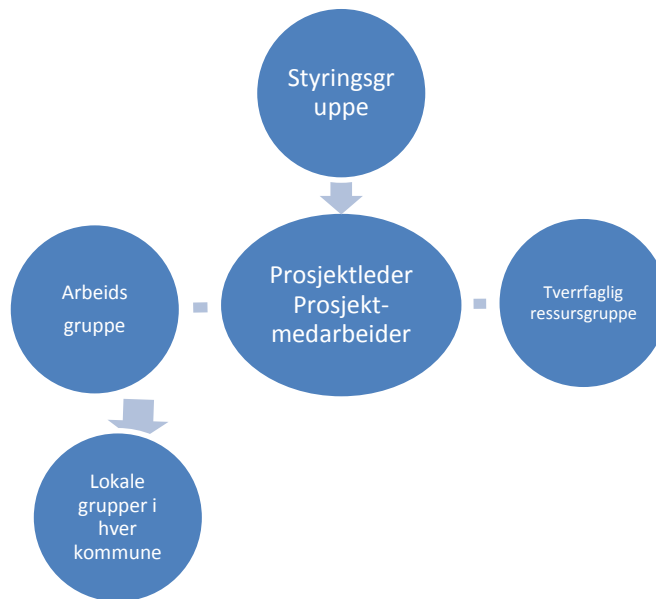
Prosjektet har satt i gang mange tiltak på kommunalt nivå. Stillingsressursen er ulik i regionen og er en faktor som spiller inn i forhold til hva den enkelte kommune/bibliotek klarer å gjennomføre. Derfor har det vært viktig å tilpasse tiltakene og aktivitetene. En annen utfordring er at det er ulik kompetanse i bibliotekene i regionen, i tillegg står den kommunale selvråderetten står sterkt.

	Innbyggertall 1.januar 2014	Stillingsressurs i bibliotekene	Antall skoler	Antall barnehager
Kvæningen	1 234	50%	2	2
Nordreisa	4 854	2,5	6	9
Skjervøy	2 881	1,5	3	4
Kåfjord	2 221	1,5 ¹	3	3
Lyngen	2 992	1,5	3	4
Storfjord	1 942	80% ²	2	3
Regionen	16 124	8,3	19	25

¹ I tillegg kommer 100 % bokbussjåfør

² 10% inngår i servicekontoret

Prosjektorganisering

Prosjektet startet opp 1. september 2011 og har vært organisert med prosjektleder, en sammensatt arbeidsgruppe og styringsgruppe. Arbeidsgruppemøte en gang i måneden og styringsgruppemøter kvartalsvis via lydbilde.

Nord-Troms regionråd var søker av prosjektet. Nordreisa kommune har vært vertskommune for prosjektet og prosjektledelsen er ansatt i Nordreisa kommune. Nordreisa bibliotek med biblioteksjef er faglig veileder og har personalansvar for prosjektleder.

Prosjektet var planlagt med ei stilling knyttet til skolen for at skolen skulle være en aktiv samarbeidspart på regionnivå og ta prosjektet inn i skolen, men det var ikke mulig å få finansiering til denne stillinga. Prosjektet startet opp med 100 % prosjektleder med skolebakgrunn. Det ble i oktober 2012 en omorganisering av prosjektet og det ble skifte i prosjektledelsen. Fra en 100 % stilling til to 50 % stillinger. En prosjektleder med bibliotekbakgrunn og en prosjektmedarbeider med skolebakgrunn for å få skolen mer involvert og inkludert.

Prosjektet hadde prosjektmedarbeider i 50 % stillingen i to korte perioder, en kort perioden i 2012 og fra august 2013 og ut året. Det har hele tiden vært et ønske å ansette en prosjektmedarbeider i 50 %, med skolefaglig bakgrunn forankret i skolen, men det har vist seg vanskelig å få til. Prosjektmedarbeiderne var engasjerte i korte perioder og kontakten mellom skolefaglig prosjektmedarbeider og lokale grupper ble ikke etablert.

Styringsgruppen fikk færre medlemmer etter omorganiseringen i 2012. Den gikk i fra sju medlemmer til fem medlemmer. Leder for gruppen var fylkesbiblioteksjefen fra Fylkesbiblioteket i Troms, rektor fra Lenangen skole i Lyngen, leder for Nord-Troms

studiesenter, etatsleder for oppvekst i Kåfjord og biblioteksjef i Kåfjord. Varamedlem til gruppen var biblioteksjefen i Lyngen. Varamedlemmet gikk etter hvert ut og ble erstattet av biblioteksjefen for vertskommunen som kom inn som fast medlem. Styringsgruppen var sammensatt tverrfaglig bredt for at alle områder som prosjektet skulle omfatte var representert. Gruppen har ikke fungert etter intensjonen. Det har vært vanskelig å få gjennomført møter og varamedlemmet ble mye brukt. De som engasjerte seg i styringsgruppen var de med bibliotekfaglig bakgrunn. Leder for gruppen har hatt en avgjørende rolle i forhold til det arbeidet som styringsgruppen har utrettet.

Arbeidsgruppa ble også endret høsten 2012 fra ei arbeidsgruppe med bibliotekansatte, Regionkontoret for Nord-Troms, lærere og en representant fra fylkesbiblioteket til å ha ei arbeidsgruppe bestående av alle 6 biblioteksjefer og prosjektledelsen. Årsaken til denne omorganisering var at biblioteksjefene ikke følte at de hadde påvirkningskraft eller eierforhold til prosjektet, de følte de bare ble fortalt hva de skulle gjøre. Biblioteksjefene ble dratt inn for å styrke det lokale engasjementet, forankringen og tilhørigheten. Alt av tiltak i prosjektet ble iverksatt via bibliotekene lokalt og da var det viktig at biblioteksjefene var med og ble hørt. Biblioteksjefene og bibliotekene ble med denne omorganiseringen en større del av den indre kjernen av prosjektet. På den andre siden ble skolen muligens mer perifer.

Videre endret den opprinnelige arbeidsgruppa status til ei tverrfaglig ressursgruppe som skulle brukes ved behov og som prosjektledelsen skulle ha som sparringspartner. Denne gruppen var dannet under forutsetning at den kunne følges opp av den skolefaglige prosjektlederen. Da prosjektet etter bare få uker stod igjen med prosjektleder i 50 % stilling ble det ikke mulig å følge opp den tverrfaglige ressursgruppen. Regionkontoret for skolene i Nord-Troms kom tilbake i arbeidsgruppen og sikret skolens representasjon på regionnivå.

Det ble bemerket tidlig at prosjektet hadde behov for en endring og omorganiseringsprosessen i prosjektet gikk over lang tid. I forkant av selve omorganiseringen i oktober 2012 ble det avholdt ei OU- samling i mai 2012 og ei to dager OU- samling i oktober 2012 med konsulentvirksomhet Ipluss DA innleid for å kjøre prosessen. Samlingene var med styringsgruppe, arbeidsgruppe og bibliotekansatte. Endringene var blant annet at det var behov for mer omfattende dokumentasjon siden prosjekt spent over flere kommuner. Det ble utarbeidet milepælsplan og tiltaksplaner. Disse planene ble evaluert etter hvert som prosjektet drev fremover. I tillegg rapportert prosjektet jevnlig til rådmannskollegiet i regionen.

I omorganiseringen ble det klart at det var et behov for en enda større lokal forankring og større del av arbeidet måtte gjøres på kommunalt nivå. Løsningen ble å dra inn lokale samarbeidspersoner som var det var naturlig å samarbeide med i forhold til prosjekttiltak. Det ble skissert opp ei mulig løsning på ei tverrfaglig samarbeidsgruppe bestående av biblioteksjef som leder for gruppen, lærere fra skolen og førskolelærere fra barnehagen, representant fra DKS og eventuelle andre lokale ressurspersoner. Disse lokale gruppene skulle biblioteket samarbeide med lokalt, men også skolefaglig prosjektmedarbeider skulle bruke disse gruppene for å utvikle opplegg for skolene i biblioteket.

Kvænangen og Nordreisa har organisert lokale gruppe, men de har gjort det på forskjellige vis. I Kvænangen består den lokale gruppen av bokansvarlig i barnehagene, DKS ansvarlig i kommunen, bibliotekansvarlige i skolene og biblioteksjef. I Nordreisa er det etablert to forskjellige lokale grupper, en for skolen og en for barnehagen. Årsaken til at de laget to grupper er at de er en stor kommune med 6 skoler og 10 barnehager og det ble mer oversiktlig med to grupper. De andre kommunene har fått til lokale samarbeid, et praktisk samarbeid, med skolene og barnehagene og noen har i tillegg fått lokale samarbeidspersoner. Disse samarbeidene er så langt ikke blitt formalisert.

Nordreisa har ei velfungerende lokale gruppe med skolen. Denne gruppen har i prosjektperioden utviklet et lokalt tiltak - en lesefestival som varer ei uke, lagt til april og Verdens bokdag. Uka er fylt med forfatterbesøk og aktiviteter med boka i fokus. I år samarbeidet Nordreisa bibliotek og prosjektet med å få en forfatter på turne i Nord-Troms samtidig som Nordreisa har sin lesefestival. Dette for at se andre Nord-Tromskommunene skulle kunne markere Verdens bokdag med et forfatterbesøk og bli inspirert til videre lokale samarbeid.

Det å skape en god infrastruktur i prosjektet og få til rutiner for samarbeid har tatt tid. Det kreves innsats å nå alle sektorene og faggrupper. I omorganiseringen av prosjektet var bedre lokale samarbeid et mål - opprette lokale samarbeid mellom bibliotek/skole/barnehage. Alle kommunene har fått til interne samarbeid i varierende grad. Vi ser at i de kommunene som har formaliserte samarbeidsgrupper er det enklere å sette i gang tiltak, spesielt tiltak opp i mot barnehage og skole. De bibliotekene som har lokale grupper arbeider lettere enn de bibliotekene som ikke har en gruppe. Det sendes ut informasjon til gruppen som igjen sprer informasjonen videre på sine lokale arbeidsplasser. De bibliotek som ikke har lokale grupper, men som har lokale kontakter på hver enkelt skole og barnehage har også en lettere vei enn de som mangler denne kontakten. Erfaringen vår er at formaliserte samarbeid gjør logistikken og gjennomføringen enklere.

Prosjektfinansiering

- Stat

Nasjonalbiblioteket bevilget kr. 1 700 000.

- Fylkeskommune

Troms fylkeskommune har gitt tilsagn til RUP midler på kr. 980 000.

Troms fylkesbibliotek bevilget kr 200 000 fordelt på fire år.

- Kommune

I bibliotekene er det brukt vel 30 % stilling som egeninnsats i løpet av året. I utg.pkt. var det stipulert 20 % stilling, men vi ser at prosjektet har krevd mer tid enn antatt. I tillegg kommer den tidsressursen som skolen og andre faggrupper har brukt når de har deltatt på kurs, møter og arrangement i prosjektet.

Egeninnsatsen i form av kontantbeløpet går til deler av bokbudsjett, utgifter i forbindelse med Ole Bok, studiebibliotek, noen arrangørutgifter og utgifter til administrasjon.

Informasjon og markedsføring

Prosjektet Framtidas kunnskapsarena har en egen blogg:

<http://framtidaskunnskapsarena.blogspot.no/>

Biblioteksamarbeidet i Nord-Troms har en egen blogg: <http://nord-tromsbibliotekene.blogspot.no/> og når bibliotekene gjør noe i lag markedsfører de seg som Nord-Troms Bibliotekene.

I tillegg legger bibliotekene ut om aktivitetene på kommunens hjemmeside og på facebook -siden for de bibliotekene som har det.

Prosjektet har vært representert med veggoppslag på Bibliotekkonferansen i Nord i Svolvær i 2013 og på Det 74. Bibliotekmøtet i Trondheim i 2014. Videre ble prosjektet presentert og evaluert på fylkesbiblioteksjefmøtet i 2014.

I prosjektperioden er det utarbeidet diverse brosjyrer om tiltak og aktiviteter. Det er også blitt utviklet en egen brosjyre for biblioteksamarbeidet.

Nyhetsbrev fra prosjektet er blitt sendt til skoler og barnehager i regionen, ca. 4 nyhetsbrev i året.

Prosjektet og tiltakene har vært markedsført i lokalavisen Framtid i nord opp til flere ganger.

Eks: <http://www.framtidinord.no/search/?q=framtidaskunnskapsarena&submit=S%C3%B8k>

Tiltak

Det har vært gjennomført ulike aktiviteter i prosjektperioden. Fokus på biblioteket som kunnskapsressurs for barnehagene og grunnskolen har vært hovedfokuset. I tillegg kommer studiebibliotekene og flerkulturelle bibliotekjenester med fokus på samisk og kvensk. Kompetansehevende tiltak for voksne som arbeider opp i mot målgruppen, barn og unge, har vært viktig.

Kompetansehevende arbeid og nettverksbygging for bibliotekansatte i prosjektperioden

- Litteraturformidling «Bokdrops», via lyd/bilde.

Bibliotekene samarbeider om litteraturformidling. Bokdrops er et fagforum for alle bibliotekansatte hvor målsetningen er å formidle barne- og ungdomslitteratur til hverandre. Hver ansatte formidler ei bok de har lest til de andre. Målet har vært å gjennomføre Bokdrops kvartalsvis på lydbilde.

- "Nord-Troms Rundt". for bibliotekene i vår region

"Nord-Troms Rundt" er et kompetansehevende seminar for ansatte i Nord-Troms Bibliotekene. Målet med seminarene er å øke de ansattes kompetanse og kunnskap om hver kommune i regionen. Dette tiltaket er i tillegg til kompetanseheving, også med på å bidra til å

styrke det regionale samarbeidet ytterligere. Det er gjennomført et årlig seminar i prosjektperioden, to kommuner gjenstår, disse gjennomføres i år og neste år.

Kompetanseutvikling

Felles kompetansetiltak for ansatte i bibliotek, skole og barnehage har vært et sentralt og betydningsfullt tiltak. Prosjektet har arrangert og tilrettelagt for 21 kurs og seminarer, deltakelse på tre konferanser og det er blitt arrangert tre studieturer i prosjektperioden. Disse har fungert som felles møteplasser og utviklingsarena for partene.

Prosjektet har hatt til sammen 540 deltakere på kompetansehevede tiltak. Kurs, seminarer og konferanser har vært møtearenaer og har vært med på å styrke samarbeidet mellom folkebibliotek, skoler og barnehager i regionen, både lokalt og regionalt. Det etablerte biblioteksamarbeidet har fått en ny giv og bibliotekansatte har i enda større grad fått et regionalt kollegium å forholde seg til.

Kurs og kompetansehevede tiltak i regi av prosjektet Framtidas kunnskapsarena

2012³	
Kurs	Antall deltakere
Februar Dagsseminar: Workshop / Idemyldring i prosjektoppstart	Deltakere fra alle kommunene
Mars Dags seminar: Skolebibliotekets aktive rolle i det pedagogiske arbeidet.	Deltakere fra bibliotekansatte og mellomtrinns lærere: 23 deltakere
Mars 3 dagers konferanse: Det 73. bibliotekmøtet i Stavanger 2012	2 deltakere, Bibliotekansatt og biblioteksjef i vertskommunen
April Dagsseminar: Litteraturformidling - prosjekt 8.klasse.	Deltakere fra bibliotekansatte og ungdomsskolelærere: 18 deltakere
Juni 2 dagers seminar: Nord-Troms Rundt, Lyngen kommune	11 deltakere
2013⁴	
Januar	

³ 133 deltakere har deltatt på kurs og seminar via prosjektet

⁴ 75 deltakere har deltatt på kurs og seminaret via prosjektet

Dagskurs: «Bokkoffert i arbeid med språkstimulering» Kurs fra prosjektet «Formidlingskompetanse i norske bibliotek: produksjon – arrangement – formidling» som er et samarbeid mellom Aust-Agder bibliotek og kulturformidling, Buskerud fylkesbibliotek og Østfold fylkesbibliotek.	30 deltakere fra hele regionen, deltakere fra Språksentra, bibliotek-, barnehage- og skoleansatte
April 2 dagers konferanse Bibliotekkonferansen i Nord, Svolvær Prosjektet presentert med veggoppslag	2 deltakere, prosjektleder + biblioteksjef i vertskommune
Juni 2 dagers seminar: Nord-Troms Rundt, Kåfjord kommune	10 deltakere fra Nord-Troms Bibliotekene
November Dagskurs: Lesing/skolebibliotek, del 1 Skolene som fikk prosjektmidler fra Skolebibliotekløftet presenterte sine prosjekter.	35 deltakere – del 1 Samarbeidet med Regionkontoret for Nord-Troms
2014⁵	
Januar Dagskurs: Lesing/skolebibliotek, del 2 - Lydbildekurs med Sture Nome, rådgiver ved Senter for skriveopplæring og skriveforskning	53 personer: bibliotekansatte og lærere fra hele regionen Samarbeidet med Regionkontoret for Nord-Troms
Mars 3 dagers konferanse: Det 74. bibliotekmøtet Prosjektet presentert med veggoppslag Studietur til Trondheim	6 deltakere - prosjektleder og bibliotekansatte
September: Nord-Troms Rundt, Nordreisa kommune,	12 deltakere: bibliotekansatte
Oktober "Nazisme og Holocaust i litteraturen".	1 deltaker, lærer

⁵ 157 deltakere har deltatt på kurs, seminar og konferanser via prosjektet

Arrangør: Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	
Oktober 2 dagers studietur Temaet: studiebibliotek. Samarbeid og avtale med Universitetsbiblioteket.	13 deltakere: prosjektleder, Troms fylkesbibliotek, bibliotekansatte og Nord-Troms studiesenter
November 4 dagers studietur med brukermøte: Studietur med bibliotekbesøk ved Nesodden bibliotek, Göteborg stadsbibliotek og Västra Frölunda bibliotek. Mikromarc brukermøte	8 deltakere: prosjekt og bibliotekansatte
2015⁶	
3 dagers konferanse: Nordisk barnebokkonferanse i Stavanger, deltakere fra bibliotek og skoler i Nord-Troms,	19 deltakere: prosjekt, bibliotekansatte og lærere fra alle seks kommunene
Mars 1 dags seminar i Tromsø Tema: skolebibliotek og samarbeid mellom bibliotek og skole.	18 deltakere: prosjekt, bibliotekansatte og lærere fra fem av kommunene

Formidlingskurs [IBBY Norsk barnebokforum](#)

IBBY	Antall deltakere fra hver kommune						Deltakere totalt
	Kvæningen	Nordreisa	Skjervøy	Kåfjord ⁷	Lyngen	Storfjord	
2011	7	19	18	20	12	4	80
2012	5	28	10	34	13	2	93
2013	9	15	8	28	11	2	73
2014	4	10	9	8	11	1	45

Formidlingskurset IBBY for ansatte i skolen, barnehager og bibliotek ble tidligere kun arrangert i Tromsø med få deltakere fra vår region. IBBY Norge – Barnebokforum har som oppgave å arbeide for å fremme god barne- og ungdomslitteratur, norsk og oversatt, både tekst og illustrasjon. Dette kurset har i prosjektperioden blitt arrangert via lydbylde og det er blitt en suksess med mange deltakere. Kurset har fungert som en lokal møteplass.

⁶ 40 deltakere på konferanser og seminar via prosjektet

⁷ Kåfjord hadde i 2013 med 8 ungdomsskoleelever i tillegg til lærere

Biblioteket som kunnskapsressurs for barnehagene

Prosjektet har bidratt til å utvikle samarbeidet mellom bibliotek og barnehage. Det er i prosjektperioden utviklet ulike tiltak rettet mot barn under skolealder, både på kommunalt og regionalt nivå. I tre av kommunene kjører bokbussen innom barnehagene, noe som er svært populært.

Tiltak rettet mot barnehage

- Bokkoffert – pedagogisk undervisningstiltak til begrepslæring og språkstimulering
- Ole Bok. Målgruppe foreldre med nyfødt, 2,4 og 6 åringen
- Trespråklig eventyrturne.
Bokbussturne i samarbeid med Halti Kvenkultursentra IKS og Samisk språksentra i Kåfjord - eventyrstund på norsk, samisk og kvensk. Målgruppe: førskolebarn
- Informasjon til foreldremøte i barnehage

Forslag til avtale og alle tiltakene er nærmere forklart og beskrevet i Metodehåndboka.

Biblioteket som kunnskapsressurs for grunnskolen

Prosjektet har bidratt til å utvikle samarbeidet mellom skole og bibliotek. Mange tiltak og aktiviteter er utviklet i perioden, både på kommunalt og regionalt nivå.

I prosjektet har biblioteket lagt til rette for økt leselyst og leseglede hos barn og unge i regionen gjennom økt fokus på fag- og skjønnlitteratur i samarbeid med skolen. Det er etablert tre faste fokustrinn i prosjektperioden, 1., 5. og 8. trinn, og det er utviklet tiltak i tilknytning til disse trinnene.

Tiltak rettet mot skolen

- Trespråklig eventyrturne.
Regional bokbussturne i samarbeid med Halti Kvenkultursentra IKS og Samisk språksentra i Kåfjord - eventyrstund på norsk, samisk og kvensk. Målgruppe 1. trinn og evt. småtrinnet ved fådelte skoler
- Kvensk turnè “Paaskiviikko”
Regional bokbussturne i samarbeid med Halti Kvenkultursentra IKS.
Målgruppe: 5. trinn eller mellomtrinnet ved fådelte skoler.
- Litteraturformidling, forfatterbesøk via lyd/bilde til alle på 8.trinn i regionen.
- Sommerkampanje Les for svingende! Målgruppe: 1.-7. trinn i hele Nord-Troms
- «Mobbekasse» Målgruppe: 5. trinn og mellomtrinn.
- Les høyt! Brosjyre til foreldre til barn på 1.-2. trinn og formidling på foreldremøte.
- Plakater til småtrinn og mellomtrinnet, «Boktips» og «søk i katalog»
- Klassebesøk med opplegg, bibliotekopplæring og digital opplæring
- Lesefestival

Bibliotekene i Nord-Troms samarbeider med skolen om den litterære delen i Den kulturelle skolesekken. Folkebibliotekene fungerer som lokalkontakt og er med på tilrettelegging av forfatterbesøk og skrivekurs for elevene i grunnskolen, sammen med Troms fylkesbibliotek og lærere ved den enkelte skole.

Forslag til samarbeidsavtale og alle tiltakene, både på kommunalt nivå og på regionalt nivå, er nærmere forklart og beskrevet i Metodehåndboka. Tiltak på kommunalt nivå er tiltak som kan brukes ved det enkelte bibliotek og skole. De regionale tiltakene er samarbeidstiltak mellom flere parter, slik som utviklingen av bokbussturneene og utviklingen av «Mobbekassen» som utføres lokalt.

Studiebibliotekene

Bibliotekene i Nord-Troms er en aktør som læringsarena for voksne som tar desentralisert utdanning på sitt hjemsted. Bibliotekene serve alle voksne studenter i sin kommune ved å legge forholdene til rette for studenten på sin hjemadressen.

Studiebibliotekstjenesten fungerer greit rundt omkring i kommunene og er godt innarbeidet. Rammebetingelser er noe ulik i kommunene, men noen kommuner prioriterer studiebibliotekstjenesten godt. Det var årsaken til at denne delen av prosjektet ble minst prioritert på bakgrunn av prosjektets ressurs. Prosjektet var opprinnelig planlagt med 100 % prosjektleder med bibliotekbakgrunn og 50 % prosjektmedarbeider med skolebakgrunn, men har i store deler av prosjektperioden hatt en ressurs på 50 %.

Vi ser nå i ettertid at studiebibliotekstjenesten er et område som vi burde ha hatt anledning til å prioritert mer. I siste del av prosjektet ble det gjennomført en studietur med bibliotekansatte, prosjektet og Nord-Troms studiesenter til Tromsø med studiebibliotek som tema. Det ble arrangert et møte med universitetsbibliotekets ledesen og avtalen om bibliotekstjenester som UB har med Lenvik bibliotek og studiesenteret Finnsnes ble presentert for samarbeidet i Nord-Troms. Det blir nå sett på om tilsvarende avtale kan skrives med NTSS og studiebibliotekene i Nord-Troms.

Studieturen gjorde også at samarbeidet mellom bibliotekene og Nord-Troms studiesenter er blitt revitalisert. Studiebibliotekstjenesten skal sattes på dagsorden og det skal arbeides frem en status for tjenesten og samarbeidet utover våren og høsten.

Flerkulturelle bibliotekstjenester

Nord-Troms kommunene er historisk sett flerkulturelle samfunn med norsk, samisk og finsk/kvensk kultur. Bibliotekene framhever regionens historie ved å sette et spesielt fokus på den flerkulturelle bakgrunnen. Mange av barnehagene og grunnskolene i kommunene gir tilbud om opplæring i samisk. Tradisjonelt har bibliotekene kjøpt inn mer av samiske media enn finsk/kvenske. I bibliotekene i Nord-Troms skal det finsk/kvenske være like synlig som det samiske og derfor er det viktig å styrke satsingen på flerkulturelle bibliotekstjenester. Bibliotekene ruster opp sine samlinger på disse områdene.

Flere kommuner har bosatte flykninger og arbeidsinnvandrere med forskjellige språk. I prosjektperioden har flere bibliotek testet ut depot fra Deichmanske flerspråklige bibliotek med litteratur for både barn og voksne. Storfjord har lånt inn finsk depot fra Vadsø. Tilbakemeldingen fra bibliotekene har vært at det har vært et bra utlån og fornøyde lånere. Bøkene lånes av låneren selv, men også skoler og barnehager har lånt fra depotene. I tillegg har flere bibliotek har kjøpt inn litteratur på engelsk som lånes til fremmedspråklige, skoler og barnehager.

Et av målene i prosjektet var at Bibliotek- og kulturbussen i Nord-Troms skulle videreutvikles til å bli en viktig formidlingsarena for norsk, samisk og finsk/kvensk litteratur, språk, historie, kunst og kultur for barn og unge i regionen. Likeledes skulle samarbeidet med de regionale språksentra utvikles og styrkes.

Dette er gjort ved at det er blitt utviklet to turneer i prosjektperioden:

- **Trespråklig eventyrturnè**
Trespråklig eventyrturnè har førskolebarn og 1.trinn som målgruppe. Den arrangeres i januar/februar i forbindelse til Samefolkets dag. Turneen er et samarbeid med bokbussen, bibliotekene i regionen og språksentrene Halti Kvenkultursenter IKS og Samisk språksenter i Kåfjord.
- **Kvensk bokbussturnè Paaskiviikkoo**
Dette er en turnè i forbindelse med den kvenske festivalen Paaskiviikkoo i mai/juni. Målgruppe for turnèen er 5. Trinn. Turnèen er et samarbeid med språksentraet Halti Kvenkultursenter, bokbussen og bibliotekene. Ved behov følger bibliotekansatte med bussen på disse turneene.

Alle bibliotek i Nord-Troms lager bokutstilling i forbindelse med Samefolkets dag, 6. februar, og i forbindelse med den kvenske festivalen Paaskiviikko i juni. Nordreisa bibliotek har i tillegg hatt eventyrstund for samisk elever på biblioteket. Bibliotekansatte i Nordreisa er med under aktiviteter når Paaskiviikko markeres i deres kommune og de lager kvensk bokkasser til barnehager og skole i perioden.

Samisk bokkoffert utviklet av prosjektet i samarbeid med Samisk bibliotekjeneste i Troms og er unike. Karen Anne Buljo sin bok "Afruvvá/Havfruen" og Alice Pedersen sin bok «Guovssonásti/ Morgenstjernen» er blitt til bokkofferter med bok og gjenstander. Bokkoffertene er til utlån til barnehager og skoler i den enkelte kommune.

Effekter av prosjektet i den enkelte kommune.

Prosjektet Framtidas kunnskapsarenas hovedmålsetning var å gjøre bibliotekene i Nord-Troms til gode kunnskaps- og læringsarenaer for hele utdanningsløpet. Gjennom samarbeid og kompetanseheving er bibliotekjenesten til barn og unge i regionen forbedret og utviklet på lik linje med tjenestene til studentene. Ved prosjektoppstart var tjenestene til barn og unge svært ulike i de forskjellige kommunene. Det er nå arbeidet målrettet i over tre år med å få til

et helhetlig tilbud. Prosjektet har vært med på å endre biblioteket. Biblioteket som møteplass er blitt en viktigere faktor enn tidligere, både formelt og uformelt. Tiltakene har skapt nye samarbeidsformer og samarbeidsstrukturer. Det har gitt den enkelte kommune og bibliotek en stor gevinst. Aktivitetsnivået har økt, bruken av biblioteket har økt og det blitt flere arrangementer på biblioteket.

Helsestasjon og barnehager er blitt naturlig samarbeidsparter for bibliotekene for å nå ut til nybakte foreldre i forbindelse med Ole Bok. I Skjervøy er Ole Bok blitt til et samarbeidsprosjekt i mellom biblioteket, kultur- og undervisningsetat, PPT og prosjektet Tverrfaglig ressursgruppe, i tillegg til helsestasjon. I Nordreisa er Ole Bok et samarbeidsprosjekt i lag med helsestasjon og familiesenteret.

Bokkoffert er et tiltak som også fordrer samarbeid. I Kvænangen er bokkoffert blitt et samarbeidsprosjekt i den lokale gruppen og de har utviklet flere nye bokkofferter.

Lesekampanjen «Les for svingende» er et tiltak som er felles i hele regionen. Lesekampanjen blir markedsført både lokalt og regionalt. Et tiltak som har skapt et samhold i hele regionen, for alle kjenner noen i nabokommunen som deltar på samme lesekampanje.

Statistikk

Kommune	Utlån pr. barn 2010	Utlån pr. barn 2014
Landsgjennomsnitt	8,71	9
Troms	9,13	10,2
Kvænangen	4,59	5,5
Nordreisa	14,78	18,4
Skjervøy	14,54	14,9
Kåfjord	14,55	20
Lyngen	14,14	12
Storfjord	9,09	10,9
Bokbuss ⁸	7 982	11 412 ⁹

Bibliotek blir målt ved hjelp av utlånstall. Tallene sier noe om aktivitetsnivået i det enkelt bibliotek og ved bokbussen. Aktiviteten i de enkelt kommunene har økt og bibliotekene har hatt flere arrangementer enn tidligere.

Statistikktallene viser en markant økning av utlånstallene for barn i prosjektperioden, spesielt tallene fra 2013 på bokbussen. Det vi kan lese ut av tallene er at bibliotekene i regionen har fått et tette samarbeid med skoler og barnehager ved at utlånstallene til barn har økt i perioden.

⁸ Kåfjord kommune sin bokbuss leverer også bokbusstjenester i Nordreisa og Lyngen

⁹ Utlån pr. barn 2013

I Nordreisa har det vært et felles fokus, fra biblioteket og skolene, på lesing og flere tiltak satt i gang for å øke leseferdigheten. Et eksempel er Lesefestivalen, et annet eksempel er lesekampanjen «Les for svingende». Rådmann i Nordreisa Anne – Marie Gaino sier til avisen Nordlys, 11. desember 2014 at «Resultatene når det gjelder leseferdigheter har blant annet bedret seg merkbart etter målrettet innsats» og hun sier videre at det tyder på at det er en sammenheng mellom ressursinnsats og resultater. På siste runde med nasjonale prøver i leseferdighet presterte elevene på 5. trinn i Nordreisa over landsgjennomsnittet.

Prosjektet samarbeidet med de tre prosjektskolene i Nord-Troms som fikk utviklingsmidler fra Program for Skolebibliotekutvikling. Programmet var et nasjonalt Program for skolebibliotek utviklet av Universitet i Agder og administrert av Utdanningsdirektoratet. De tre prosjektskolene fra Nord-Troms var Rotsundelv skole i Nordreisa kommune, Olderdalen skole i Kåfjord kommune og Lenangen skole i Lyngen kommune. Rotsundelv skole har skrevet om prosjektet sitt på skolen hjemmeside: <http://www.rotsundelvscole.com/lesing-laeligring-og-skolebibliotek-ndash-hand-i-hand.html>

Prosjekt i samarbeid med prosjektskolene og regionkontoret gjennomført en fagdag i november 2013. Prosjektskolene presenterte prosjektene sine for de andre skolene i Nord-Troms. I kjølvannet av etableringen av skolebibliotekene så har lærerne, ved de tre prosjektskolene, sett at leseferdighetene hos elevene er blitt bedre. I tillegg ble det gjennomført et lydbildeforedrag med ekstern foreleser i januar 2014. Sture Nome, rådgiver ved senter for skriveopplæring og skriveforskning holdt et foredrag på temaet Skolebibliotek, lesing og skriving som grunnleggende ferdigheter.

Noen særskilte erfaringer i prosjektperioden

Dette har vært et prosjekt som har favnet bredt faglig, men det har også favnet vidt geografisk. Det er ca. 230 km, langs E6, fra den sørligste delen til den nordligste delen av regionen. Det går langs med kysten og opp på snaufjellet. Dette er et område som kan være barskt å bevege seg i på vinterstid. Da har lydbilde blitt et verktøy som bibliotekene i Nord-Troms har gode erfaringer med og uten denne teknologien har prosjektet og arbeidshverdagen vært vanskeligere.

Det har hele veien i prosjektet vært jobbet med felles forståelse, forankring og eierskap. Det har til tider vært utfordrende. I startfasen av prosjektet var det var ulike oppfatninger av prosjektets målsetning og det ble uro i prosjektet. Det ble skifte i prosjektledelsen og prosjektet har hatt liten ressurs. Det ble ikke tilført mer ressurs til bibliotekene lokalt, noe som vi i ettertid ser kunne vært gunstig. I prosjektperioden har det vært et økt behov for vikar i bibliotekene.

Prosjektet har truffet på utfordringer i forhold til å få tiltak gjennomført i den enkelte kommune. Lokal tilpassing av tiltakene har vært løsningen. Et eksempel på lokal tilpassing var færre Ole Bok arrangement eller at to arrangement ble slått sammen til ett. Gavekort isteden for arrangement. I Kvænangen tok den lokale gruppen og arrangerte Ole Bok når

biblioteket ikke hadde ressursen. I de kommunene som forankret samarbeidene formelt, med lokale samarbeidsplaner, har utviklingsarbeid og arrangementplanlegging vært enklere.

Videre ble prosjektet planlagt uten at skolen var godt nok involvert i planleggingsfasen. Skolen fikk ikke et eierforhold til prosjektet og det har ført til ulike prioriteringer i kommunene. Et samarbeid forutsetter det to aktive parter og prosjektet har nok vært preget av at bibliotekene er blitt en tilbyder til skolen. Prosjektet har i største del av prosjektperioden kun hatt ei 50 % prosjektlederstilling og det at den skolefaglige prosjektmedarbeiderressursen ikke har vært fylt har ført til prioriteringer. Prosjektet har til tross for mangel på skolefaglig prosjektmedarbeider valgt å satse på skolesektoren, fordi det ble antatt at det ville gi den største gevinst lokalt i etterkant av prosjektet. Skolen er en viktig lokal institusjon og en betydningsfull institusjon for folkebibliotekene å ha samarbeide med.

Prosjektet gjennomførte et avslutnings- og evalueringseminar i november 2014. Seminaret gikk over to dager og konsulentvirksomhet Ipluss DA var også denne gangen innleid for å kjøre prosessen. Deltakerne på seminaret var prosjektledelsen, veileder fra fylket, arbeidsgruppen og biblioteksansatte. Ingen fra styringsgruppen hadde anledning til å delta. I avslutningsseminaret kom det frem at det har vært et krevende prosjekt for små bibliotek, men at det er blitt utviklet mye bra som vil bli tatt med videre.

Resultater fra prosjektet

Prosjektet har hatt flere målsetninger og det har vært arbeidet målrettet for å nå disse målene.

- Bibliotekene har gjennom samarbeid med skole og barnehage styrket sin rolle som kunnskapsressurs gjennom hele det attenårige utdanningsløpet.
- Det er etablert samarbeid lokalt og regionalt. Flerspråklige turneer og tiltak er utviklet og er med på å styrke samarbeidet mellom folkebibliotek, grunnskolen og barnehagene i regionen, lokalt og regionalt.
- Alle bibliotek i regionen har etablert samarbeid med grunnskolene og barnehagene i sin kommune. Videre har biblioteket fått etablert samarbeid med andre institusjoner i sin kommune.
- Det etablerte biblioteksamarbeidet i Nord-Troms har styrket sitt samarbeid gjennom prosjektperioden ved at de har vært med på å utvikle tiltak og forme prosjektet.
- Det har vært betydningsfullt å styrke arbeidet med litteraturformidling. Det er blitt arrangert kompetansehevede tiltak for bibliotek- barnehage- og skoleansatte.
- Bibliotekene er en aktør som læringsarena for voksne som tar utdanning på sitt hjemsted, ved bruk av ny teknologi som lyd/bilde-studio, tilrettelegger for student lokalt og godt interkommunalt samarbeid.

Prosjektet har hatt fire satsningsområder: biblioteket som kunnskapsressurs for barnehage, biblioteket som kunnskapsressurs for skole og studiebibliotekene samt flerkulturelle bibliotek tjenester. Hovedtemaene for prosjektet har vært litteraturformidling, informasjonskompetanse og det flerkulturelle med hovedvekt på samisk og kvensk. Felles kompetansetiltak for ansatte i bibliotek, skole og barnehage er sentralt.

Alle satsningsområdene har prosjektet nådd ut til i en eller annen grad. Videre har prosjektet arbeidet målrettet for å komme igjennom alle temaene som er satt opp. De flerkulturelle bokbussturneene som er utviklet i prosjektperioden har vekket interesse utover regionens grenser og alle på 5. trinn i regionen har deltatt. Lesekampanjen «Les for svingende» hadde første året 167 deltakere og 900 barnebøker ble lest gjennom sommerferien. Ole Bok som retter seg mot foreldre og barn har vært en måte å nå ut til ei målgruppe som ikke så lett finner veien til biblioteket. Videre har det blitt satset på kompetanseheving, felles kursing av bibliotek-, barnehage og skoleansatte har vært gunstig i små lokalsamfunn med få felles møteplasser. Studiebibliotek tjenesten er nå i utvikling og samarbeidet med Nord-Troms studiesenter er revitalisert.

Videreføring etter prosjektslutt

Det er i prosjektperioden organisert og utviklet nye samarbeid. Alle disse samarbeidene vil vedvare og forhåpentligvis gro videre.

Det er blitt utviklet mange tiltak i prosjektet. Hvilke tiltak som får leve videre er enda usikkert, selv om dette har blitt diskutert mange ganger.

Lesekampanjen vil bli gjennomføres kommende sommerferie, så er det opp til hver enkelt kommune hva som skjer videre. Alle kommunene har gode og positive tall i forhold til deltakelse. Tilbakemeldingene fra både foreldre og lærere har kun vært positive. Lærere har gitt tilbakemelding om at erfaringsmessig går lesehastigheten hos elevene ned i løpet av sommerferien, men denne leskampanjen er med på å motvirke dette. En foreldre uttalte: *“no e det lettare å motivere ungan til å lese i sommerferien”*.

Ole Bok er et kostnadskrevenende tiltak, så hvordan det blir i forsettelsen er opp til hver enkelt kommune. Nordreisa og Skjervøy har allerede gitt tilbakemeldinger på at Ole Bok vil forsette i deres kommune.

De flerspråklige turneene som var utviklet i samarbeid med språksentra og bokbussen er noe som alle parter ønsker skal videreføres. Skolene og barnehagene har gitt gode tilbakemeldinger. Tidsrommet for turneen var satt opp slik at temaene skal være aktuelle, samefolketsdag i februar og kvensk markering i juni. Ansvar for videreførelse er gitt til biblioteksamarbeidet, bokbussen og språksentraene.

Det arbeides nå med å få til finansiering slik at IBBY norsk barnebokforum kan bli et årlig og fast tiltak. Regionkontoret for Nord-Troms arbeider opp i mot kommunene i forhold til den videre veien for dette regionale kurset. IBBY barnebokforum er et av tiltakene som er ønsket av

både lærere og bibliotekarer. En spontan reaksjon fra en lærer da hun skjønnet at det ikke var en selvfølge at kurset ble videreført ”*Det hær e jo et kurs vi bare må ha*”.

Noen tiltak som er blitt utviklet og testet i prosjektet ser biblioteksamarbeidet på som vanskelige å gjennomføre uten en regional ressurs. Det er tiltak som er ressurskrevende og som krever koordinering og logistikk over kommunegrensene. Eksempler på dette: forfatterbesøk via lydbilde til 8. trinn, organisering av IBBY Norsk barnebokforum på lydbilde og andre regionale tiltak.

Etterarbeidet med denne rapporten, og Metodehåndboka som er utviklet, er at hver biblioteksjef skal presentere det avsluttende prosjektet i sine kommuner. Det være seg på rektormøter og styremøter i barnehagene med forslag til avtale for videre samarbeid.

Avslutning

Bibliotekene har et engasjert personale som har gjort prosjektet mulig, men det har krevd stor innsats av små virksomheter.

Lokalt i bibliotekene har det vært mange utfordringer de siste årene. I tillegg til å være med i prosjektet har bibliotekene hatt vanlig bibliotekdrift.

En av biblioteksjefene i Nord-Troms sa en gang om et annet regionalt prosjekt som biblioteksamarbeidet deltok i ”... *dette viser at små kommuner og små virksomheter gjennom regionalt samarbeid og lokal satsning kan heve kompetansen og videreutvikle sine tjenester.*»

Dette utsagnet kan også stå som gjeldende for prosjektet Framtidas kunnskapsarena.

Sted/dato: Skjervøy 24.06.15

Med hilsen

Wenche Ratama

Prosjektleder for prosjektet Framtidas kunnskapsarena

Vedlegg:

1. Milepælsplan (oppdatert mai 2014)
2. Tiltaksplan (oppdatert november 2014)
3. Årshjul
4. Metodehåndbok for Nord-Troms Bibliotekene: leseglede – kunnskap – læring
Sendes separat til sbu@nb.no pga stor filstørrelse